

Nr. 2 RAAP/PPI

Hof van Justitie EU 8 september 2020

IEF 19407; ECLI:EU:C:2020:677 (C-265/19)

Nationale implementatie van het recht op één billijke vergoeding voor mededeling aan het publiek van fonogram, te delen door uitvoerende kunstenaars en producenten (Art. 8, lid 2 richtlijn 2006/115 Verhuur- en leenrecht). Door de VS gemaakt voorbehoud op de verplichtingen uit het WPPT (WIPO Verdrag inzake uitvoeringen en fonogrammen 1996) leidt middels een reciprociteitseis in de Ierse Copyright and Related Rights act tot beperking van het recht van uitvoerende kunstenaars op een billijke vergoeding. Een dergelijke nationale regeling is niet toegestaan, aangezien de EU exclusief bevoegd is om de reciprociteitsmogelijkheden die het WPPT biedt in te roepen en dat (vooralsnog) niet expliciet heeft gedaan. Mocht de EU dat wel gaan doen, dan dient het grondrecht op bescherming van intellectuele eigendom te worden gerespecteerd. Onder andere moet op duidelijke en nauwkeurige wijze wettelijk worden bepaald in hoeverre de uitoefening van het vergoedingsrecht wordt beperkt.

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 8 van richtlijn 2006/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom (PB 2006, L 376, blz. 28), in het licht van met name het Verdrag van de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom (WIPO) inzake uitvoeringen en fonogrammen, dat op 20 december 1996 in Genève is aangenomen en namens de Europese Gemeenschap is goedgekeurd bij besluit 2000/278/EG van de Raad van 16 maart 2000 (PB 2000, L 89, blz. 6) (hierna: „WPPT”).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Recorded Artists Actors Performers Ltd (hierna: „RAAP”) enerzijds en Phonographic Performance (Ireland) Ltd (hierna: „PPI”), de Minister for Jobs, Enterprise and Innovation (minister voor Werkgelegenheid, Ondernemingen en Innovatie, Ierland), Ireland (Ierland) en de Attorney General (procureur-generaal, Ierland) anderzijds, over het recht van onderdanen van derde staten op één enkele billijke vergoeding wanneer zij hebben bijgedragen aan een fonogram dat in Ierland wordt gebruikt.

Toepasselijke bepalingen

Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht

3 In artikel 19 van het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht van 23 mei 1969 (*United Nations Treaty Series*, deel 1155, blz. 331) staat te lezen:

„Een staat kan op het ogenblik van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring van een verdrag of toetreding tot een verdrag een voorbehoud maken [...]”

4 Artikel 21 van dat verdrag bepaalt:

„1. Een voorbehoud, gemaakt ten aanzien van een andere partij overeenkomstig de artikelen 19, 20 en 23:

a) wijzigt voor de staat die het voorbehoud heeft gemaakt in zijn betrekkingen met deze andere partij de bepalingen van het verdrag waarop het voorbehoud betrekking heeft, in de mate voorzien in dit voorbehoud; en

b) wijzigt deze bepalingen in dezelfde mate voor deze andere partij in haar betrekkingen met de staat die het voorbehoud heeft gemaakt.

2. Het voorbehoud wijzigt niet de bepalingen van het verdrag voor de andere partijen bij het verdrag inter se. [...]”

Verdrag van Rome

5 Het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties is op 26 oktober 1961 gesloten in Rome (hierna: „Verdrag van Rome”).

6 De Europese Unie is geen partij bij dit verdrag. Alle lidstaten van de Unie, met uitzondering van de Republiek Malta, zijn dat daarentegen wel.

7 Artikel 2 van het Verdrag van Rome bepaalt:

„1. Voor de toepassing van dit verdrag wordt onder nationale behandeling verstaan de behandeling toegekend door de nationale wetgeving van de verdragsluitende staat waar aanspraak op bescherming wordt gemaakt:

a) aan uitvoerende kunstenaars die zijn onderdanen zijn, ten aanzien van uitvoeringen die op zijn grondgebied plaatsvinden, worden uitgezonden of voor het eerst zijn vastgelegd;

b) aan producenten van fonogrammen die zijn onderdanen zijn, ten aanzien van fonogrammen die voor het eerst zijn vastgelegd of openbaar gemaakt op zijn grondgebied;

[...]

2. De nationale behandeling is onderworpen aan de in dit verdrag speciaal gewaarborgde bescherming en speciaal voorziene beperkingen.”

8 In artikel 4 van dat verdrag staat te lezen:

„Elke verdragsluitende staat kent uitvoerende kunstenaars een nationale behandeling toe indien aan een van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a) de uitvoering vindt plaats in een andere verdragsluitende staat;
- b) de uitvoering is opgenomen op een fonogram dat wordt beschermd ingevolge artikel 5 van dit verdrag; [...]"

9 Artikel 5 van het Verdrag van Rome luidt:

„1. Elke verdragsluitende staat kent een nationale behandeling toe aan producenten van fonogrammen indien aan een van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a) de producent van het fonogram is onderdaan van een andere verdragsluitende staat (nationaliteitscriterium);
- b) de eerste vastlegging van de klanken werd verricht in een andere verdragsluitende staat (vastleggingscriterium);
- c) het fonogram werd voor het eerst openbaar gemaakt in een andere verdragsluitende staat (openbaarmakingscriterium).

2. Indien een fonogram voor het eerst werd openbaar gemaakt in een niet-verdragsluitende staat, maar indien [dit] ook binnen dertig dagen na de eerste openbaarmaking, openbaar werd gemaakt in een verdragsluitende staat (gelijktijdige openbaarmaking), wordt [het] beschouwd als voor het eerst openbaar gemaakt in de verdragsluitende staat.

3. Iedere verdragsluitende staat kan, door middel van een bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties nedergelegde kennisgeving, verklaren dat hij het openbaarmakingscriterium of het vastleggingscriterium niet zal toepassen. Deze kennisgeving kan worden nedergelegd op het tijdstip van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding, of op elk tijdstip daarna; in het laatste geval wordt zij van kracht zes maanden nadat zij is nedergelegd."

10 Artikel 17 van dat verdrag bepaalt:

„Een staat die op 26 oktober 1961 aan producenten van fonogrammen uitsluitend op basis van het vastleggingscriterium bescherming toekent, kan, door middel van een op het tijdstip van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties nedergelegde kennisgeving, verklaren dat hij, voor de toepassing van artikel 5, uitsluitend het vastleggingscriterium zal toepassen [...]"

WPPT

11 De Unie en haar lidstaten zijn partij bij het WPPT. Deze internationale overeenkomst is voor de Unie en voor bepaalde lidstaten, waaronder Ierland, in werking getreden op 14 maart 2010. Voor de andere lidstaten is zij op een eerdere datum in werking getreden. In totaal zijn ongeveer honderd staten partij bij het WPPT.

12 Artikel 1, lid 1, WPPT luidt:

„Niets in dit verdrag houdt een afwijking in van bestaande verplichtingen die de verdragsluitende partijen met elkaar zijn aangegaan krachtens het [Verdrag van Rome]."

13 In artikel 2 WPPT staat te lezen:

„Voor de toepassing van dit verdrag:

- a) wordt onder ‚uitvoerende kunstenaars’ verstaan acteurs, zangers, musici, dansers en andere personen die acte-

ren, zingen, reciteren, declameren, spelen, vertolken of anderszins werken van letterkunde of kunst of uitingen van folklore uitvoeren;

- b) wordt onder ‚fonogram’ verstaan de vastlegging van de geluiden van een uitvoering of van andere geluiden, of van een weergave van geluiden anders dan in de vorm van een vastlegging, opgenomen in een cinematografisch werk of een ander audiovisueel werk;
- c) wordt onder ‚vastlegging’ verstaan de opname van geluiden of van de weergave daarvan, door middel waarvan deze kunnen worden waargenomen, gereproduceerd of medegedeeld door middel van een toestel;
- d) wordt onder ‚producent van een fonogram’ verstaan de natuurlijke of rechtspersoon die het initiatief neemt tot en verantwoordelijk is voor de eerste vastlegging van de geluiden van een uitvoering of andere geluiden, of van de weergave van geluiden; [...]"

14 Artikel 3 WPPT, met als opschrift „Gerechtigden tot de in dit verdrag voorziene bescherming”, luidt:

„1. De verdragsluitende partijen verlenen de in dit verdrag voorziene bescherming aan de uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen die onderdaan zijn van andere verdragsluitende partijen.

2. Onder ‚onderdanen van andere verdragsluitende partijen’ dient te worden verstaan de uitvoerende kunstenaars of producenten van fonogrammen die zouden voldoen aan de criteria om in aanmerking te komen voor de in het Verdrag van Rome voorziene bescherming, indien alle verdragsluitende partijen bij dit verdrag verdragsluitende staten bij dat verdrag zouden zijn. Met betrekking tot deze criteria passen de verdragsluitende partijen de relevante begripsbepalingen van artikel 2 van dit verdrag toe.

3. Iedere verdragsluitende partij die gebruikmaakt van de mogelijkheden voorzien in artikel 5, lid 3, van het Verdrag van Rome of, voor de toepassing van artikel 5 van dat verdrag, in artikel 17 daarvan, richt een kennisgeving als voorzien in die bepalingen aan de directeur-generaal van de [WIPO]."

15 Artikel 4 WPPT, met als opschrift „Nationale behandeling”, bepaalt:

„1. Iedere verdragsluitende partij verleent aan onderdanen van andere verdragsluitende partijen overeenkomstig artikel 3, lid 2, [van het onderhavige verdrag] de behandeling die zij verleent aan haar eigen onderdanen met betrekking tot de uitsluitende rechten die in dit verdrag uitdrukkelijk worden toegekend, en met betrekking tot het recht op een billijke vergoeding als bedoeld in artikel 15 van dit verdrag.

2. De in lid 1 [van dit artikel] bedoelde verplichting is niet van toepassing voor zover een andere verdragsluitende partij gebruikmaakt van de voorbehouden die ingevolge artikel 15, lid 3, van dit verdrag zijn toegestaan."

16 In artikel 15 WPPT, met als opschrift „Recht op vergoeding voor uitzending en mededeling aan het publiek”, staat te lezen:

„1. Uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen hebben recht op één enkele billijke vergoeding

voor het directe of indirecte gebruik van voor commerciële doeleinden gepubliceerde fonogrammen ten behoeve van uitzending of enigerlei mededeling aan het publiek.

2. De verdragsluitende partijen kunnen in hun nationale wetgeving bepalen dat de enkele billijke vergoeding door de gebruiker is verschuldigd aan de uitvoerend kunstenaar, aan de producent van een fonogram of aan beiden. De verdragsluitende partijen kunnen in hun nationale wetgeving de voorwaarden bepalen volgens welke uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen de enkele billijke vergoeding verdelen wanneer hierover geen overeenstemming tussen de uitvoerend kunstenaar en de producent van een fonogram is bereikt.

3. Iedere verdragsluitende partij kan in een bij de directeur-generaal van de WIPO nedergelegde kennisgeving verklaren dat zij de bepalingen van lid 1 [van het onderhavige artikel] slechts ten aanzien van bepaalde vormen van gebruik zal toepassen, of dat zij toepassing hiervan op een andere wijze zal beperken, of dat zij deze bepalingen in het geheel niet zal toepassen.

4. Voor de toepassing van dit artikel worden fonogrammen die per draad of langs draadloze weg aan het publiek beschikbaar worden gesteld op zodanige wijze dat deze voor leden van het publiek toegankelijk zijn vanaf een door hen gekozen plaats en op een door hen gekozen tijdstip, geacht voor commerciële doeleinden te zijn gepubliceerd."

17 Artikel 23, lid 1, WPPT bepaalt:

„De verdragsluitende partijen verbinden zich ertoe de noodzakelijke maatregelen te nemen, overeenkomstig hun wetgeving, teneinde de toepassing van dit verdrag te verzekeren.”

18 Artikel 33 WPPT luidt:

„De directeur-generaal van de WIPO is de depositaris van dit verdrag.”

19 De lidstaten van de Unie, de Unie zelf en een groot aantal derde staten hebben het WPPT bekrachtigd zonder daarbij een voorbehoud te maken overeenkomstig artikel 15, lid 3, van die internationale overeenkomst. Door onder meer de volgende derde staten is een dergelijk voorbehoud daarentegen wél gemaakt: de Verenigde Staten van Amerika, de Republiek Chili, de Republiek Singapore, de Volksrepubliek China, het Gemenebest Australië, de Russische Federatie, de Republiek Korea, Canada, de Republiek India en Nieuw-Zeeland.

20 Zo bevatten met name de kennisgevingen nrs. 8, 66 en 92 betreffende het WPPT de volgende verklaringen:

„Overeenkomstig artikel 15, lid 3, [WPPT] zullen de Verenigde Staten van Amerika artikel 15, lid 1, van [dit verdrag] slechts toepassen ten aanzien van bepaalde handelingen van uitzending en mededeling aan het publiek via digitale middelen, waarvoor een rechtstreekse of indirecte vergoeding wordt geïnd voor het ontvangen, of anderszins relayeren en verstrekken op digitaal fonogram, zoals dat in de wetgeving van de Verenigde Staten van Amerika is bepaald.”

„[...] De Volksrepubliek China acht zich niet gebonden door artikel 15, lid 1, [WPPT]. [...]”

„[...] Overeenkomstig artikel 15, lid 3, [WPPT] [...], verklaart de Republiek India dat artikel 15, lid 1, van [dit verdrag] betreffende één enkele billijke vergoeding voor uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen niet zal worden toegepast in India.”

Richtlijn 2006/115

[...]

22 Artikel 8 van die richtlijn, dat deel uitmaakt van hoofdstuk II, „Naburige rechten”, bepaalt in lid 2:

„De lidstaten stellen een recht in om ervoor te zorgen dat één enkele billijke vergoeding wordt uitgekeerd door de gebruiker, wanneer een voor handelsdoeleinden uitgegeven fonogram of een reproductie daarvan wordt gebruikt voor uitzending via de ether of voor enigerlei mededeling aan het publiek, en dat deze vergoeding wordt verdeeld tussen de betrokken uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen. Bij gebreke van overeenstemming tussen uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen kunnen de lidstaten bepalen volgens welke voorwaarden deze vergoeding tussen beide partijen wordt verdeeld.”

[...]

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

32 Verzoekster in het hoofdgeding, RAAP, een onderneming naar Iers recht, is een maatschappij die zich bezighoudt met het collectieve beheer van de rechten van uitvoerende kunstenaars.

33 Eerste verweerster in het hoofdgeding, PPI, eveneens een onderneming naar Iers recht, is een maatschappij die zich bezighoudt met het collectieve beheer van de rechten van producenten van fonogrammen.

34 RAAP en PPI hebben een overeenkomst gesloten waarin is bepaald hoe de vergoedingen die in Ierland verschuldigd zijn voor het in het openbaar, in bars of andere voor het publiek toegankelijke plaatsen ten gehore brengen of uitzenden van opgenomen muziek, nadat deze door de gebruikers aan PPI zijn betaald, tussen de producenten van fonogrammen en de uitvoerende kunstenaars moeten worden verdeeld, en met het oog daarop door PPI gedeeltelijk aan RAAP moeten worden overgemaakt. RAAP en PPI zijn het echter oneens over de draagwijdte van die overeenkomst wat de vergoedingen betreft die aan PPI zijn betaald voor uitgezonden muziek die is uitgevoerd door een kunstenaar die geen onderdaan of inwoner van een lidstaat van de EER is.

35 In dit verband is RAAP van mening dat alle verschuldigde vergoedingen overeenkomstig artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 en de internationale overeenkomsten waarnaar deze richtlijn verwijst, moeten worden verdeeld tussen de producent van het fonogram en de uitvoerend kunstenaar. De nationaliteit en de verblijfplaats van de kunstenaar zijn volgens haar in dit verband niet relevant.

36 Volgens PPI daarentegen, is de bij de CRR Act ingevoerde regeling – waarin is bepaald dat uitvoerende kunstenaars die geen onderdaan of inwoner zijn van een lidstaat van de EER en wier uitvoeringen evenmin afkomstig zijn van een geluidsoptname die in de EER is gemaakt, geen recht hebben op een aandeel in de vergoedingen die verschuldigd zijn wanneer die uitvoeringen in Ierland worden uitgezonden – zowel verenigbaar met richtlijn 2006/115 als met de internationale overeenkomsten waarnaar in deze richtlijn wordt verwezen. Indien die kunstenaars zouden worden vergoed voor het gebruik dat in Ierland wordt gemaakt van fonogrammen waaraan zij hebben bijgedragen, zou dat in strijd zijn met de benadering van internationale wederkerigheid die Ierland rechtmatig heeft besloten te volgen. Indien het standpunt van RAAP wordt gevolgd, zou dat er met name toe leiden dat uitvoerende kunstenaars uit de Verenigde Staten in Ierland worden vergoed ook al kent die derde staat het recht op een billijke vergoeding volgens PPI slechts zeer gedeeltelijk toe aan Ierse uitvoerende kunstenaars.

37 In het kader van die onenigheid is RAAP van mening dat de bedragen die PPI haar betaalt ontoereikend zijn en heeft zij een rechtsvordering tegen PPI ingesteld bij de High Court (rechter in eerste aanleg, Ierland), de verwijzende rechter.

38 Die rechter merkt op dat de CRR Act door het gecombineerde effect van de sections 38, 184, 208, 287 en 288 ervan – behalve in de situatie waarin een besluit wordt vastgesteld krachtens section 289 ervan, wat zich nog niet heeft voorgedaan – de mogelijkheid uitsluit dat uitvoerende kunstenaars die onderdaan zijn van staten die niet tot de EER behoren en die hun woon- of verblijfplaats niet in de EER hebben, een aandeel ontvangen in de vergoedingen die verschuldigd zijn wanneer hun buiten de EER opgenomen uitvoeringen in Ierland ten gehore worden gebracht, met als gevolg dat producenten van fonogrammen, met inbegrip van degenen die buiten de EER zijn gevestigd, het volledige bedrag van die vergoedingen ontvangen.

39 In het geval van geluidsoptnamen waarbij producenten van fonogrammen en uitvoerende kunstenaars uit de Verenigde Staten betrokken zijn, zouden de vergoedingen die in Ierland door de gebruikers moeten worden betaald dus volledig aan die producenten kunnen toekomen.

40 De verwijzende rechter zet uiteen dat dit toe te schrijven is aan het feit dat de in de CRR Act opgenomen criteria om in aanmerking te komen voor een vergoeding verschillend zijn voor producenten van fonogrammen en voor uitvoerende kunstenaars. Of een dergelijke nationale wettelijke regeling verenigbaar is met artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 valt volgens hem te betwijfelen, aangezien die bepaling vereist dat de lidstaten voorzien in één enkele billijke vergoeding die door de gebruiker wordt betaald en die tussen de producent van het fonogram en de uitvoerend kunstenaar moet worden verdeeld.

41 De verwijzende rechter merkt in dit verband op dat de CRR Act, die alle uitvoerende kunstenaars die onderdaan

of inwoner zijn van een lidstaat van de Unie of van de EER gelijk behandelt, de regels van het VWEU eerbiedigt die elke vorm van discriminatie verbieden. Dit neemt niet weg dat de CRR Act eveneens verenigbaar moet zijn met artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115, waarin in algemene bewoordingen is bepaald dat elke lidstaat ervoor moet zorgen dat er een billijke vergoeding wordt verdeeld „tussen de betrokken uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen”. Vastgesteld moet worden in hoeverre en hoe deze richtlijn moet worden uitgelegd in het licht van het Verdrag van Rome, waarbij Ierland partij is, en van het WPPT, waarbij zowel Ierland als de Unie partij is.

42 Voorts is het van belang te preciseren wat de gevolgen zijn van de voorbehouden die door bepaalde derde staten, zoals de Verenigde Staten van Amerika, krachtens het WPPT zijn gemaakt. Deze problematiek werpt met name de vraag op of een lidstaat van de Unie discretionaire bevoegdheid heeft om op die voorbehouden te reageren.

43 Gelet op wat er in het hoofdgeding op het spel staat, zijn de minister voor Werkgelegenheid, Ondernemingen en Innovatie, alsook Ierland en de procureur-generaal bij de procedure betrokken als tweede, derde en vierde verweerder in het hoofdgeding.

44 In deze omstandigheden heeft de High Court de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

„1) Is de verplichting van een nationale rechter om richtlijn [2006/115] uit te leggen in het licht van het doel van het Verdrag van Rome en/of het WPPT beperkt tot begrippen waarnaar in die richtlijn uitdrukkelijk wordt verwezen of strekt zij zich, subsidiair, uit tot begrippen die alleen in die twee internationale overeenkomsten te vinden zijn? In hoeverre moet, in het bijzonder, artikel 8 van richtlijn 2006/115 worden uitgelegd in het licht van het vereiste van ‚nationale behandeling’ krachtens artikel 4 WPPT?

2) Heeft een lidstaat discretionaire bevoegdheid tot vaststelling van criteria om te bepalen welke uitvoerende kunstenaars als ‚betrokken uitvoerende kunstenaars’ in de zin van artikel 8 van richtlijn 2006/115 kunnen worden beschouwd? Kan, in het bijzonder, een lidstaat het recht op een aandeel in een billijke vergoeding beperken tot omstandigheden waarin ofwel i) de uitvoering plaatsvindt in een land van de [EER], ofwel ii) de uitvoerende kunstenaars wonen of verblijven in een land van de [EER]?

3) Welke beoordelingsmarge heeft een lidstaat bij zijn reactie op een voorbehoud dat door een andere verdragsluitende partij is gemaakt krachtens artikel 15, lid 3, WPPT? Geldt voor de lidstaat met name het vereiste om de voorwaarden van het door de andere verdragsluitende partij gemaakte voorbehoud nauwkeurig te weerspiegelen? Is een verdragsluitende partij verplicht om de dertigdagenregel van artikel 5 van het Verdrag van Rome buiten toepassing te laten wanneer die regel ertoe kan leiden dat wel een producent van de voorbehoud makende partij een vergoeding krachtens artikel 15, lid 1, ontvangt maar niet de kunstenaars die dezelfde opname uitvoeren? Is, subsidiair, de reagerende

partij gerechtigd de onderdanen van de voorbehoud makende partij gunstiger rechten te verlenen dan de voorbehoud makende partij heeft gedaan, dat wil zeggen kan de reagerende partij rechten verlenen die niet op gelijke wijze door de voorbehoud makende partij worden verleend?

4) Is het onder alle omstandigheden toegestaan om het recht op een billijke vergoeding te beperken tot de producenten van een geluidsopname, dat wil zeggen om dit recht te ontzeggen aan de uitvoerende kunstenaars van wie de uitvoeringen in die geluidsopname zijn vastgelegd?"

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Eerste en tweede vraag

45 Met zijn eerste en zijn tweede vraag, die gezamenlijk dienen te worden onderzocht, wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115, in het licht van het Verdrag van Rome en/of het WPPT, aldus moet worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat een lidstaat bij de omzetting in zijn wetgeving van de term „betrokken uitvoerende kunstenaars” die in deze bepaling is opgenomen en waarmee de kunstenaars worden aangeduid die recht hebben op een deel van de daarin bedoelde enkele billijke vergoeding, kunstenaars uitsluit die onderdaan zijn van staten die niet tot de EER behoren, met als enige uitzondering kunstenaars die hun woon- of verblijfplaats in de EER hebben en die welke hun bijdrage aan het fonogram in de EER hebben geleverd.

46 In dit verband zij om te beginnen in herinnering gebracht dat de termen van een Unierechtelijke bepaling die voor de vaststelling van haar betekenis en draagwijdte niet uitdrukkelijk naar het recht van de lidstaten verwijst, normaliter in de gehele Unie op autonome en eenvormige wijze moeten worden uitgelegd, waarbij rekening moet worden gehouden met de bewoordingen en de context van die bepaling en met de doelstellingen van de regeling waarvan zij deel uitmaakt (zie in die zin arresten van 19 september 2000, *Linster*, C-287/98, EU:C:2000:468, punt 43; 22 september 2011, *Budějovický Budvar*, C-482/09, EU:C:2011:605, punt 29, en 1 oktober 2019, *Planet49*, C-673/17, EU:C:2019:801, punt 47).

47 Overeenkomstig deze rechtspraak heeft het Hof benadrukt dat het niet aan de lidstaten staat om de in de richtlijnen betreffende het auteursrecht en de naburige rechten opgenomen begrippen te definiëren waarvoor niet uitdrukkelijk naar het recht van de lidstaten wordt verwezen, zoals de begrippen „publiek” en „billijke vergoeding” (arresten van 6 februari 2003, *SENA*, C-245/00, EU:C:2003:68, punt 24; 7 december 2006, *SGAE*, C-306/05, EU:C:2006:764, punt 31, en 30 juni 2011, *VEWA*, C-271/10, EU:C:2011:442, punten 25 en 26).

48 Hetzelfde geldt voor de in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 opgenomen term „betrokken uitvoerende kunstenaars”. Aangezien deze richtlijn voor de draagwijdte van deze term niet verwijst naar het nationale recht, moet die in de gehele Unie op eenvormige wijze worden uitgelegd, waarbij rekening moet worden gehouden met de

bewoordingen en de context van die bepaling en met de doelstellingen van die richtlijn.

49 Wat de bewoordingen van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 betreft, moet worden opgemerkt dat die bepaling niet uitdrukkelijk precificeert of de term „betrokken uitvoerende kunstenaars” enkel verwijst naar uitvoerende kunstenaars die de nationaliteit hebben van een staat waar die richtlijn van toepassing is dan wel eveneens verwijst naar uitvoerende kunstenaars met de nationaliteit van een andere staat.

50 Wat de context van die bepaling en de doelstellingen van richtlijn 2006/115 betreft, moet worden opgemerkt dat uit de overwegingen 5 tot en met 7 van deze richtlijn blijkt dat deze beoogt te waarborgen dat auteurs en uitvoerende kunstenaars hun creatief en artistiek werk ononderbroken kunnen voortzetten door te voorzien in geharmoniseerde rechtsbescherming waarmee de mogelijkheid om een passend inkomen veilig te stellen en hun investeringen terug te verdienen zodanig wordt gegarandeerd dat zij „niet in strijd komt met internationale verdragen waarop de wetten betreffende het auteursrecht en de naburige rechten van vele lidstaten zijn gebaseerd”.

51 Hieruit volgt dat de in richtlijn 2006/115 opgenomen begrippen moeten worden uitgelegd op een wijze die strookt met de in die verdragen vervatte overeenstemmende begrippen (zie in die zin arresten van 15 maart 2012, *SCF*, C-135/10, EU:C:2012:140, punt 55; 10 november 2016, *Vereniging Openbare Bibliotheken*, C-174/15, EU:C:2016:856, punt 33, en 29 juli 2019, *Pelham e.a.*, C-476/17, EU:C:2019:624, punt 53).

52 Een van die verdragen is het WPPT, waarbij de Unie en al haar lidstaten partij zijn.

53 Volgens artikel 2, onder a), WPPT verwijst het begrip „uitvoerende kunstenaars” naar alle personen „die acteren, zingen, reciteren, declameren, spelen, vertolken of anderszins werken van letterkunde of kunst of uitingen van folklore uitvoeren”. Uit artikel 2, onder b), van die internationale overeenkomst blijkt verder dat een fonogram de vastlegging is van onder meer de geluiden van een dergelijke uitvoering.

54 Artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 verleent die personen een recht van vergoedende aard waarbij de aanleiding voor dat recht bestaat in de mededeling aan het publiek van de uitvoering van een werk dat is vastgelegd op een voor handelsdoeleinden uitgegeven fonogram (zie in die zin arrest van 31 mei 2016, *Reha Training*, C-117/15, EU:C:2016:379, punten 30 en 32).

55 Meer in het bijzonder volgt uit die bepaling dat de wetgeving van elke lidstaat moet waarborgen dat door de gebruiker één enkele billijke vergoeding wordt betaald wanneer een voor handelsdoeleinden uitgegeven fonogram of een reproductie daarvan wordt gebruikt voor uitzending via de ether of voor enigerlei mededeling aan het

publiek, en dat die vergoeding vervolgens wordt verdeeld tussen de uitvoerend kunstenaar en de producent van het fonogram.

56 Artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 laat elke lidstaat weliswaar de mogelijkheid om bij gebreke van overeenstemming tussen de uitvoerende kunstenaars en de producenten van fonogrammen de wijze te bepalen waarop die vergoeding wordt verdeeld, maar bevat niettemin een duidelijke en onvoorwaardelijke verplichting om die kunstenaars en producenten het recht toe te kennen op een billijke vergoeding die tussen beide partijen moet worden verdeeld. Zoals volgt uit de overwegingen 5, 12 en 13 van die richtlijn moet het aan de uitvoerend kunstenaar uitgekeerde aandeel in de vergoeding passend zijn en het belang van zijn bijdrage aan het fonogram weergeven.

57 Dat recht van vergoedende aard is, zoals blijkt uit het opschrift van hoofdstuk II van richtlijn 2006/115, waar artikel 8 toe behoort, een naburig recht.

58 Zoals de advocaat-generaal in punt 80 van zijn conclusie heeft opgemerkt, is de in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 bedoelde verplichting om te zorgen voor een billijke vergoeding die wordt verdeeld tussen de producent van het fonogram en de uitvoerend kunstenaar van toepassing wanneer het gebruik van het fonogram of een reproductie daarvan plaatsvindt in de Unie.

59 Dat is het geval wanneer de mededeling van het fonogram als aanleiding voor het bovengenoemde naburige recht gericht is aan een publiek dat zich in een of meer lidstaten bevindt. Aangezien richtlijn 2006/115 haar territoriale toepassingsgebied niet preciseerd, komt dat gebied overeen met het in artikel 52 VEU neergelegde territoriale toepassingsgebied van de Verdragen (arrest van 4 mei 2017, *El Dakkak en Intercontinental*, C-17/16, EU:C:2017:341, punten 22 en 23 en aldaar aangehaalde rechtspraak) dat, onder voorbehoud van artikel 355 VWEU, bestaat uit het grondgebied van de lidstaten.

60 Opdat de in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 bedoelde verplichting van toepassing is, moet het fonogram voorts voldoen aan de in artikel 11 ervan genoemde criteria voor toepassing in de tijd.

61 In richtlijn 2006/115, die zonder nadere precisering verwijst naar „uitvoerende kunstenaars” en „producenten van fonogrammen”, wordt daarentegen niet de voorwaarde gesteld dat de uitvoerend kunstenaar of de producent van het fonogram de nationaliteit van een lidstaat van de EER dan wel zijn woon- of verblijfplaats in een dergelijke lidstaat heeft, noch dat de plaats waar het creatieve of artistieke werk is verricht tot het grondgebied van een lidstaat van de EER behoort.

62 Integendeel, de context van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 en de in punt 50 van het onderhavige arrest in herinnering gebrachte doelstellingen van deze richtlijn, als ook de uit artikel 216, lid 2, VWEU voortvloeiende voorrang

van de door de Unie gesloten internationale overeenkomsten op de andere categorieën van handelingen van afgeleid recht (arrest van 21 december 2011, *Air Transport Association of America e.a.*, C-366/10, EU:C:2011:864, punt 50), gebieden dat artikel 8, lid 2, zoveel mogelijk in overeenstemming met het WPPT wordt uitgelegd (zie naar analogie arrest van 18 maart 2014, *Z*, C-363/12, EU:C:2014:159, punt 72). Deze internationale overeenkomst, die een integreerend bestanddeel vormt van de rechtsorde van de Unie (zie met name arresten van 30 april 1974, *Haegeman*, 181/73, EU:C:1974:41, punt 5, en 11 april 2013, *HK Danmark*, C-335/11 en C-337/11, EU:C:2013:222, punten 28-30), verplicht de Unie en haar lidstaten in beginsel om het recht op één enkele billijke vergoeding toe te kennen aan zowel uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen die onderdaan zijn van lidstaten van de Unie als aan uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen die onderdaan zijn van andere partijen bij het WPPT.

63 Ten eerste dienen de partijen bij het WPPT uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen overeenkomstig artikel 15, lid 1, daarvan immers het recht op één enkele billijke vergoeding toe te kennen wanneer voor commerciële doeleinden gepubliceerde fonogrammen worden gebruikt ten behoeve van uitzending of enigerlei mededeling aan het publiek. Zoals de advocaat-generaal in de punten 72 en 73 van zijn conclusie in wezen heeft opgemerkt, was de omzetting van die verplichting in het Unierecht, toen het WPPT op 14 maart 2010 voor de Unie in werking trad, reeds gewaarborgd door artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115, dat artikel 8, lid 2, van richtlijn 92/100 ongewijzigd heeft overgenomen.

64 Ten tweede bepaalt artikel 4, lid 1, WPPT dat iedere verdragsluitende partij dit recht zonder onderscheid aan haar eigen onderdanen en aan „onderdanen van andere verdragsluitende partijen” in de zin van artikel 3, lid 2, WPPT dient toe te kennen.

65 In artikel 3, lid 2, WPPT staat te lezen dat de uitdrukking „onderdanen van andere verdragsluitende partijen” verwijst naar kunstenaars en producenten die zouden voldoen aan de criteria om in aanmerking te komen voor de in het Verdrag van Rome vastgelegde bescherming, indien alle verdragsluitende partijen bij het WPPT ook verdragsluitende staten bij dat verdrag zouden zijn, waarbij de in deze criteria vervatte termen de in artikel 2 WPPT gedefiniëerde draagwijdte hebben.

66 Aangezien het WPPT aldus, door het gecombineerde effect van artikel 3, lid 2, en artikel 4, lid 1, ervan de criteria van het Verdrag van Rome overneemt, zijn die criteria relevant om de draagwijdte te bepalen van artikel 15 WPPT, waarmee artikel 4, lid 1, uitdrukkelijk verband houdt.

67 In dit opzicht moet worden opgemerkt dat volgens artikel 4 van het Verdrag van Rome elke uitvoerend kunstenaar die onderdaan is van een staat die partij is bij dit verdrag aanspraak moet kunnen maken op de nationale

behandeling die door de andere verdragsluitende staten aan hun eigen onderdanen wordt toegekend, met name wanneer de uitvoering is opgenomen op een fonogram dat wordt beschermd ingevolge artikel 5 van dat verdrag. Zoals blijkt uit artikel 5, lid 1, onder a), is dit met name het geval wanneer de producent van het fonogram onderdaan is van een andere partij bij het Verdrag van Rome dan de staat op het grondgebied waarvan het fonogram wordt gebruikt.

68 Uit al die overwegingen volgt dat het recht op één enkele billijke vergoeding – dat wordt erkend in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115, waardoor de toepassing van artikel 15, lid 1, WPPT in het Unierecht wordt gewaarborgd – door de nationale wetgever niet enkel aan de onderdanen van de lidstaten van de EER kan worden voorbehouden.

69 Het klopt dat volgens artikel 15, lid 3, WPPT iedere partij bij die internationale overeenkomst, onder kennisgeving van een voorbehoud aan de directeur-generaal van de WIPO, kan verklaren dat zij het in artikel 15, lid 1, van die overeenkomst vastgestelde recht op een billijke vergoeding niet erkent of dat zij dat recht weliswaar erkent, maar de toepassing hiervan op haar grondgebied zal beperken. Zoals in artikel 4, lid 2, WPPT is bepaald, is de in artikel 15, lid 1, van die internationale overeenkomst bedoelde verplichting niet van toepassing voor zover van dergelijke voorbehouden kennis is gegeven.

70 Zoals echter blijkt uit het WIPO-register van de kennisgevingen hebben de Unie, haar lidstaten en een groot aantal derde staten die partij zijn bij het WPPT niet kennisgegeven van een voorbehoud krachtens artikel 15, lid 3, WPPT, zodat zij wederzijds gebonden zijn door artikel 4, lid 1, en artikel 15, lid 1, van die internationale overeenkomst.

71 Wil een lidstaat die overeenkomst niet schenden, dan kan hij artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 bijgevolg niet aldus uitvoeren dat alle uitvoerende kunstenaars die onderdaan zijn van staten die niet tot de EER behoren van het recht op een billijke vergoeding worden uitgesloten, met als enige uitzondering uitvoerende kunstenaars die hun woon- of verblijfplaats in de EER hebben en die welke hun bijdrage aan het fonogram in de EER hebben geleverd.

72 Aan deze conclusie wordt niet afgedaan door het feit dat bepaalde lidstaten krachtens artikel 5, lid 3, of artikel 17 van het Verdrag van Rome kennis hebben gegeven van een voorbehoud en dat voorbehoud overeenkomstig artikel 3, lid 3, WPPT aan de directeur-generaal van de WIPO hebben gericht. Uit artikel 1 WPPT vloeit immers voort dat hoewel de bepalingen van het WPPT de lidstaten niet kunnen ontslaan van de krachtens het Verdrag van Rome op hen rustende verplichtingen (zie in die zin arrest van 15 maart 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punt 50), dit niet wegneemt dat een dergelijk voorbehoud het naar de aard ervan enkel mogelijk maakt om de door een lidstaat op grond van dat verdrag aangegane verbintenissen te beperken, en geen verplichting met zich meebrengt voor de betrokken lidstaat. Hieruit volgt dat een dergelijk voorbehoud in geen

geval kan worden beschouwd als een verplichting voor die lidstaat waaraan afbreuk kan worden gedaan door de in punt 68 van het onderhavige arrest gegeven uitlegging van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115.

73 Aan de conclusie in punt 71 van het onderhavige arrest wordt evenmin afgedaan door de omstandigheid die Ierland in zijn bij het Hof ingediende opmerkingen heeft aangevoerd dat particulieren, zoals de uitvoerende kunstenaars of de maatschappij die zich bezighoudt met het collectieve beheer van hun rechten, zich voor de Ierse rechterlijke instanties niet rechtstreeks op de artikelen 4 en 15 WPPT kunnen beroepen, omdat die bepalingen, zoals het Hof heeft opgemerkt (zie in die zin arrest van 15 maart 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punt 48), geen rechtstreekse werking hebben.

74 Zoals de advocaat-generaal in punt 127 van zijn conclusie heeft opgemerkt, verandert die omstandigheid immers niets aan de noodzaak om artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 in overeenstemming met die internationale overeenkomst uit te leggen (zie naar analogie arrest van 15 maart 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punten 48, 51 en 52). Iedere belanghebbende particulier kan zich voor de Ierse rechterlijke instanties op artikel 8, lid 2, van deze richtlijn beroepen om in een geding, zoals het hoofdgeding, waarbij Ierland overigens betrokken is als verweerder, de verenigbaarheid van de Ierse wetgeving met deze bepaling ter discussie te stellen. In het kader van een dergelijk geding zijn de Ierse rechterlijke instanties verplicht om die bepaling in overeenstemming met het WPPT uit te leggen.

75 Gelet op een en ander dient op de eerste en de tweede prejudiciële vraag te worden geantwoord dat artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115, in het licht van artikel 4, lid 1, en artikel 15, lid 1, WPPT, aldus moet worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat een lidstaat bij de omzetting in zijn wetgeving van de term „betrokken uitvoerende kunstenaars” die in artikel 8, lid 2, van die richtlijn is opgenomen en waarmee de kunstenaars worden aangeduid die recht hebben op een deel van de daarin bedoelde enkele billijke vergoeding, kunstenaars uitsluit die onderdaan zijn van staten die niet tot de EER behoren, met als enige uitzondering kunstenaars die hun woon- of verblijfplaats in de EER hebben en die welke hun bijdrage aan het fonogram in de EER hebben geleverd.

Derde vraag

76 Met zijn derde vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 15, lid 3, WPPT en artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 aldus moeten worden uitgelegd dat voorbehouden waarvan door derde staten krachtens artikel 15, lid 3, WPPT kennis is gegeven en die tot gevolg hebben dat het in artikel 15, lid 1, WPPT neergelegde recht op één enkele billijke vergoeding op hun grondgebied wordt beperkt, er in de Unie toe leiden dat elke lidstaat aan het in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 neergelegde recht ten aanzien van de onderdanen van die derde staten beperkingen kan stellen.

77 Zoals in de verwijzingsbeslissing is uiteengezet, is de relevantie van deze vraag voor de beslechting van het hoofdgeding erin gelegen dat de voorbehouden waarvan door bepaalde derde staten, waaronder de Verenigde Staten van Amerika, in overeenstemming met artikel 15, lid 3, WPPT kennis is geven, de omvang van de verplichtingen van Ierland zouden kunnen beperken en daardoor een factor zouden kunnen zijn waarmee rekening moet worden gehouden bij het onderzoek of het Unierecht zich verzet tegen de door de CRR Act in het leven geroepen situatie waarin het gebruik in Ierland van fonogrammen die geluidsopnamen bevatten van kunstenaars die onderdaan zijn van derde staten, aanleiding kan geven tot een vergoeding voor de producent zonder dat die vergoeding wordt gedeeld met de kunstenaar. De CRR Act zou met name tot gevolg hebben dat het naburige recht van kunstenaars uit de Verenigde Staten op het Ierse grondgebied wordt beperkt.

78 In dit verband zij er allereerst op gewezen dat, zoals in de punten 19 en 20 van het onderhavige arrest is opgemerkt, verschillende derde staten door middel van een voorbehoud op grond van artikel 15, lid 3, WPPT hebben verklaard dat zij zich niet gebonden achten door artikel 15, lid 1, WPPT, terwijl andere derde staten, waaronder de Verenigde Staten van Amerika, hebben verklaard dat zij artikel 15, lid 1, WPPT in beperkte mate zouden toepassen.

79 Elk van die voorbehouden reduceert in dezelfde mate, voor de Unie en haar lidstaten, de in artikel 15, lid 1, WPPT bedoelde verplichting ten aanzien van de derde staat die het voorbehoud heeft gemaakt. Dit gevolg is neergelegd in artikel 4, lid 2, WPPT, dat moet worden uitgelegd in het licht van de ter zake dienende regels van het volkenrecht die op de betrekkingen tussen de verdragsluitende partijen kunnen worden toegepast (zie in die zin arresten van 25 februari 2010, *Brita*, C-386/08, EU:C:2010:91, punt 43, en 27 februari 2018, *Western Sahara Campaign*, C-266/16, EU:C:2018:118, punt 58). Tot die regels behoort ook het in artikel 21, lid 1, van het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht gecodificeerde wederkerigheidsbeginsel. Op grond van dit beginsel wijzigt een voorbehoud dat een verdragsluitende partij ten aanzien van de andere verdragsluitende partijen heeft gemaakt, voor de staat die het voorbehoud heeft gemaakt in zijn betrekkingen met die andere partijen de bepaling van de overeenkomst waarop het voorbehoud betrekking heeft en wijzigt dat voorbehoud deze bepaling in dezelfde mate voor die partijen in hun betrekkingen met de staat die het voorbehoud heeft gemaakt.

80 Hieruit volgt dat de Unie en haar lidstaten op grond van de ter zake dienende regels van het volkenrecht die op de betrekkingen tussen de verdragsluitende partijen kunnen worden toegepast, niet gehouden zijn om het in artikel 15, lid 1, WPPT vastgestelde recht op één enkele billijke vergoeding onbeperkt toe te kennen aan de onderdanen van een derde staat die door middel van een voorbehoud waarvan in overeenstemming met artikel 15, lid 3, van die internationale overeenkomst kennis is gegeven, de toekenning van een dergelijk recht op zijn grondgebied uitsluit of beperkt.

81 De Unie en haar lidstaten zijn evenmin gehouden om het recht op één enkele billijke vergoeding onbeperkt toe te kennen aan de onderdanen van een derde staat die geen partij is bij het WPPT.

82 In dit verband moet worden opgemerkt dat de weigering van derde staten om het recht op één enkele billijke vergoeding voor alle of bepaalde vormen van gebruik op hun grondgebied van voor commerciële doeleinden gepubliceerde fonogrammen toe te kennen aan producenten van fonogrammen en aan de uitvoerende kunstenaars die aan die fonogrammen hebben bijgedragen, tot gevolg kan hebben dat onderdanen van lidstaten die actief zijn in de – vaak internationale – handel van muziekopnamen geen passend inkomen ontvangen en het moeilijker zullen hebben om hun investeringen terug te verdienen.

83 Een dergelijke weigering kan bovendien afbreuk doen aan de mogelijkheid voor uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen uit de lidstaten van de Unie om aan die handel deel te nemen op voet van gelijkheid met uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen uit de derde staat die in overeenstemming met artikel 15, lid 3, WPPT kennis heeft gegeven van een voorbehoud, doordat een situatie in het leven wordt geroepen waarin de uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen van die derde staat in alle gevallen waarin hun opgenomen muziek ten gehore wordt gebracht in de Unie inkomsten ontvangen, terwijl de betrokken derde staat zich, door de kennisgeving van dat voorbehoud op grond van artikel 15, lid 3, WPPT, niet enkel distantieert van artikel 15, lid 1, van deze internationale overeenkomst, maar eveneens van artikel 4, lid 1 daarvan, waarin de verplichting van gelijke behandeling met betrekking tot het recht op een billijke vergoeding voor het gebruik van voor commerciële doeleinden gepubliceerde fonogrammen is vastgesteld.

84 Hieruit volgt dat de noodzaak om een gelijk speelveld te bewaren voor deelname aan de handel in opgenomen muziek een doelstelling van algemeen belang vormt die een beperking van het in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 neergelegde naburige recht kan rechtvaardigen ten aanzien van de onderdanen van een derde staat die dit recht niet of slechts gedeeltelijk toekent.

85 Het recht op één enkele billijke vergoeding is binnen de Unie evenwel een naburig recht, zoals blijkt uit punt 57 van het onderhavige arrest. Dit recht vormt bijgevolg een integrerend bestanddeel van het door artikel 17, lid 2, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”) verankerde recht op de bescherming van intellectuele eigendom (zie naar analogie arresten van 27 maart 2014, *UPC Telekabel Wien*, C-314/12, EU:C:2014:192, punt 47; 7 augustus 2018, *Renckhoff*, C-161/17, EU:C:2018:634, punt 41, en 29 juli 2019, *Pelham e.a.*, C-476/17, EU:C:2019:624, punt 32).

86 Derhalve is krachtens artikel 52, lid 1, van het Handvest vereist dat elke beperking op de uitoefening van dat

naburige recht bij wet wordt gesteld, wat inhoudt dat de rechtsgrond die de inmenging in dat recht toestaat zelf op duidelijke en nauwkeurige wijze moet bepalen in hoeverre de uitoefening van dat recht wordt beperkt [zie in die zin arrest van 17 december 2015, *WebMindLicenses*, C-419/14, EU:C:2015:832, punt 81; advies 1/15 (PNR-Overeenkomst EU-Canada) van 26 juli 2017, EU:C:2017:592, punt 139, en arrest van 16 juli 2020, *Facebook Ireland en Schrems*, C-311/18, EU:C:2020:559, punten 175 en 176].

87 Het loutere bestaan van een voorbehoud waarvan naar behoren kennis is gegeven in overeenstemming met artikel 15, lid 3, WPPT voldoet niet aan dat vereiste omdat de onderdanen van de derde staat in kwestie op basis van een dergelijk voorbehoud niet kunnen weten hoe hun recht op één enkele billijke vergoeding dientengevolge precies wordt beperkt in de Unie. Daartoe is een duidelijke regel van het Unierecht zelf vereist.

88 Aangezien artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 een geharmoniseerde regel is, staat het uitsluitend aan de Uniewetgever en niet aan de nationale wetgevers om te bepalen of de toekenning van dit naburige recht in de Unie moet worden beperkt ten aanzien van de onderdanen van derde staten en, zo ja, om deze beperking op duidelijke en nauwkeurige wijze vast te leggen. Zoals de Commissie in haar opmerkingen heeft benadrukt, bevat noch die bepaling, noch enige andere bepaling van het Unierecht bij de huidige stand van het Unierecht een dergelijke beperking.

89 Hieraan moet worden toegevoegd dat de Unie beschikt over de in artikel 3, lid 2, VWEU bedoelde exclusieve externe bevoegdheid om in het kader van het WPPT of daarbuiten met derde staten te onderhandelen over nieuwe wederzijdse verbintenissen die betrekking hebben op het recht op één enkele billijke vergoeding voor producenten van voor commerciële doeleinden gepubliceerde fonogrammen en de uitvoerende kunstenaars die tot deze fonogrammen bijdragen.

90 Elke overeenkomst daarover zou immers de draagwijdte kunnen wijzigen van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115, dat een gemeenschappelijke regel van de Unie is. De materie van een dergelijke doelgerichte overeenkomst en de – identieke – materie van artikel 8, lid 2, van deze richtlijn zouden volledig samenvallen. Een situatie waarin de materie van een dergelijke overeenkomst volledig samenvalt met door de Unieregelgeving bestreken materie vormt een van de situaties waarin de Unie beschikt over de in artikel 3, lid 2, VWEU bedoelde exclusieve externe bevoegdheid [zie met name arresten van 4 september 2014, *Commissie/Raad*, C-114/12, EU:C:2014:2151, punten 68-70, en 20 november 2018, *Commissie/Raad (AMP Antarctique)*, C-626/15 en C-659/16, EU:C:2018:925, punt 113].

91 Gelet op het voorgaande dient op de derde vraag te worden geantwoord dat artikel 15, lid 3, WPPT en artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 bij de huidige stand van het Unierecht aldus moeten worden uitgelegd dat voorbehou-

den waarvan door derde staten krachtens artikel 15, lid 3, WPPT kennis is gegeven en die tot gevolg hebben dat het in artikel 15, lid 1, WPPT neergelegde recht op één enkele billijke vergoeding op hun grondgebied wordt beperkt, er in de Unie niet toe leiden dat het in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 neergelegde recht ten aanzien van de onderdanen van die derde staten wordt beperkt. Dergelijke beperkingen kunnen evenwel door de Uniewetgever worden ingevoerd mits zij voldoen aan de vereisten van artikel 52, lid 1, van het Handvest. Artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 verzet zich er dus tegen dat een lidstaat het recht op één enkele billijke vergoeding beperkt ten aanzien van uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen die onderdaan zijn van die derde staten.

Vierde vraag

92 Met zijn vierde vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 aldus moet worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat het recht op één enkele billijke vergoeding waarin deze bepaling voorziet op zodanige wijze wordt beperkt dat enkel de producent van het fonogram een vergoeding ontvangt, zonder deze te moeten delen met de uitvoerend kunstenaar die aan het fonogram heeft bijgedragen.

93 Aangezien uit de bewoordingen van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 voortvloeit dat zowel uitvoerende kunstenaars als producenten van fonogrammen recht hebben op één enkele billijke vergoeding, doet de uitsluiting van bepaalde categorieën uitvoerende kunstenaars van enige vergoeding voor het gebruik van fonogrammen of reproducties daarvan waaraan die kunstenaars hebben bijgedragen, noodzakelijkerwijs afbreuk aan de eerbiediging van dat recht.

94 Aangezien deze vergoeding als essentieel kenmerk heeft dat zij wordt „verdeeld” tussen de producent van het fonogram en de uitvoerend kunstenaar, moeten beide partijen een deel ervan toegewezen krijgen. Zoals in punt 56 van het onderhavige arrest is vastgesteld, laat artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 elke lidstaat weliswaar de mogelijkheid om te bepalen volgens welke voorwaarden die verdeling plaatsvindt, maar staat die bepaling een lidstaat niet toe om bepaalde categorieën uitvoerende kunstenaars van de verdeling van de vergoeding uit te sluiten en aldus de producenten van de fonogrammen waaraan die kunstenaars hebben bijgedragen de volledige vergoeding toe te kennen die door het gebruik van die fonogrammen of reproducties daarvan wordt gegeneerd.

95 Overigens zij opgemerkt dat een dergelijke uitsluiting de in punt 50 van dit arrest in herinnering gebrachte doelstelling van richtlijn 2006/115 zou ondermijnen, die erin bestaat te waarborgen dat auteurs en uitvoerende kunstenaars hun creatief en artistiek werk ononderbroken kunnen voortzetten door te voorzien in geharmoniseerde rechtsbescherming waarmee hun de mogelijkheid wordt gegarandeerd om een passend inkomen te ontvangen en hun investeringen terug te verdienen.

96 Derhalve dient op de vierde vraag te worden geantwoord dat artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 aldus moet worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat het recht op één enkele billijke vergoeding waarin deze bepaling voorziet op zodanige wijze wordt beperkt dat enkel de producent van het fonogram in kwestie een vergoeding ontvangt, zonder deze te moeten delen met de uitvoerend kunstenaar die aan dat fonogram heeft bijgedragen.

[...]

Het Hof (Grote kamer) verklaart voor recht:

1) Artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom moet, in het licht van artikel 4, lid 1, en artikel 15, lid 1, van het Verdrag van de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom (WIPO) inzake uitvoeringen en fonogrammen, aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat een lidstaat bij de omzetting in zijn wetgeving van de term „betrokken uitvoerende kunstenaars” die in artikel 8, lid 2, van die richtlijn is opgenomen en waarmee de kunstenaars worden aangeduid die recht hebben op een deel van de daarin bedoelde enkele billijke vergoeding, kunstenaars uitsluit die onderdaan zijn van staten die niet tot de Europese Economische Ruimte (EER) behoren, met als enige uitzondering kunstenaars die hun woon- of verblijfplaats in de

EER hebben en die welke hun bijdrage aan het fonogram in de EER hebben geleverd.

2) Artikel 15, lid 3, van het Verdrag van de WIPO inzake uitvoeringen en fonogrammen en artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 moeten bij de huidige stand van het Unierecht aldus worden uitgelegd dat voorbehouden waarvan door derde staten krachtens artikel 15, lid 3, van dat verdrag kennis is gegeven en die tot gevolg hebben dat het in artikel 15, lid 1, van het Verdrag van de WIPO inzake uitvoeringen en fonogrammen neergelegde recht op één enkele billijke vergoeding op hun grondgebied wordt beperkt, er in de Europese Unie niet toe leiden dat het in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 neergelegde recht ten aanzien van de onderdanen van die derde staten wordt beperkt. Dergelijke beperkingen kunnen evenwel door de Uniewetgever worden ingevoerd mits zij voldoen aan de vereisten van artikel 52, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 verzet zich er dus tegen dat een lidstaat het recht op één enkele billijke vergoeding beperkt ten aanzien van uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen die onderdaan zijn van die derde staten.

3) Artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 moet aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat het recht op één enkele billijke vergoeding waarin deze bepaling voorziet op zodanige wijze wordt beperkt dat enkel de producent van het fonogram in kwestie een vergoeding ontvangt, zonder deze te moeten delen met de uitvoerend kunstenaar die aan dat fonogram heeft bijgedragen.

NOOT

Mireille van Eechoud

Prof. mr. M.M.M. van Eechoud is hoogleraar informatierecht aan het Instituut voor Informatierecht (UvA).

De concrete aanleiding voor deze zaak is een aanhoudend conflict tussen platenproducenten en uitvoerend muzikanten over de wijze waarop vergoedingen voor de mededeling aan het publiek van fonogrammen zoals gegarandeerd door art. 8 Verhuur- en leenrecht richtlijn in Ierland worden geïnd en vervolgens verdeeld. De platenproducenten verenigd in PPI (Phonographic Performers Ireland) zijn op grond van de Ierse Copyright and Related Rights Act 2000 bevoegd om de wettelijke vergoeding te innen. De PPI betaalt onder inhouding van (volgens uitvoerend kunstenaars forse) administratiekosten, een deel door aan uitvoerend kunstenaars via collectieve rechtenorganisatie Recorded Artists Actors Performers (RAAP). Dat aandeel werd verder verkleind omdat (met name) artiesten uit de VS geen volledige aanspraak op vergoeding zouden hebben voor o.a. het gebruik van fonogrammen in uitzendingen, omdat de VS geen partij zijn bij het Verdrag van Rome en een partieel voorbehoud hebben gemaakt bij het WPPT. De Ierse wet behandelt uitvoerende kunstenaars en producenten verschillend; uitvoerend kunstenaars hebben een

vergoedingsaanspraak tegenover platenproducenten (de rechthebbende op de ‘sound recording’), maar de in de Ierse wet gehanteerde criteria leiden ertoe dat musici uit derde landen (niet-EER) zoals de VS dat doorgaans niet hebben.

RAAP liet het er niet bij zitten en wendde zich tot de Ierse rechter.

De vragen die het Hof beantwoordt zien samengevat uiteindelijk op drie aspecten. Ten eerste de vraag naar het toepassingsgebied van het recht op billijke vergoeding uit de Verhuur- en leenrecht richtlijn in het licht van het beginsel van nationale behandeling zoals dat is neergelegd in artikel 4 WPPT (prejudiciële vragen 1-2). Ten tweede de vraag wat de bevoegdheidsverdeling is tussen de EU en haar lidstaten wat betreft het kunnen maken van (reciprociteits) voorbehouden onder het WPPT (prejudiciële vraag 3). Ten derde nog een aspect van uitlegging van art. 8(2) WPPT, namelijk of het op grond van deze bepaling is toegestaan om de vergoeding geheel aan platenproducenten te laten

toekomen en niet aan uitvoerend kunstenaars (m.n. prejudiciële vraag 4).

Wat betreft dat laatste, de Ierse wet beperkt dus de vergoedingsaanspraken door een bepaalde invulling te geven aan het begrip 'betrokken uitvoerend kunstenaars' uit art. 8(2) WPPT. Het zal niet verbazen dat het Hof geen ruimte ziet voor lidstaten om uitvoerend kunstenaars en producenten vergaand verschillend te behandelen, vanwege het feit dat het één vergoeding betreft, die bovendien fundamenteel-rechtelijke bescherming geniet. Verder geldt ook hier naar vaste rechtspraak dat richtlijnbegrippen autonoom worden uitgelegd. Er zit wel enige ruimte voor (nationale) interpretatie van wat een billijke vergoeding is (vgl. hierover het *SENA*-arrest, HvJ EU 6 februari 2003, C-245/00, ECLI:EU:C:2003:68), en waar rechthebbenden er samen niet uitkomen voorziet art. 8 een rol voor de lidstaat bij het bepalen van de manier waarop die vergoeding wordt verdeeld. Maar uit art. 8(2) blijkt volgens het Hof een duidelijke en onvoorwaardelijke verplichting om de vergoeding te delen tussen kunstenaars en producenten. Voor musici en producenten uit (kort gezegd) de EU hanteert men in Ierland – net als in veel andere lidstaten overigens – een 50/50-verdeling.

Voortbordurend op de uitleg van art. 8(2) ten aanzien van de vergoedingsaanspraak die deze voor uitvoerend kunstenaars schept, beoordeelt het Hof vervolgens of het toepassingsgebied wat betreft rechthebbenden momenteel beperkt is (nee) of kan worden (ja, maar niet door lidstaten zelf).

Zowel AG als Hof concluderen dat art. 8 richtlijn 92/100 (thans richtlijn 2006/115, maar ongewijzigd wat betreft art. 8), beoogt te voldoen aan de latere verplichting uit het WPPT om een recht op een billijke vergoeding in te voeren. De EU is zelf partij bij het WPPT, en zag in het kader van de invoering van de Auteursrechtlijn –welke o.a. tot doel had het unierecht in overeenstemming te brengen met het WPPT– geen aanleiding om de Verhuur- en leenrechtlijn op dit punt te wijzigen of uit te breiden. De richtlijn bevat geen bepaling die de werkingssfeer ervan uitdrukkelijk beperkt tot bepaalde groepen uitvoerend kunstenaars. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Databankenrichtlijn en de Volgrechtrichtlijn, die wel bepalingen bevatten die het respectieve toepassingsbereik beperken ten aanzien van databankproducenten (voor het sui generis databankenrecht) en auteurs (voor het volgrecht) uit derde landen.

Artikel 4 lid 2 WPPT voorziet in het hanteren van een reciprociteits: het staat partijen toe om nationale behandeling te beperken in reactie op een door een andere verdragsluitende partij gemaakt voorbehoud. Artikel 15 lid 3 WPPT staat het maken van voorbehouden ten aanzien van het toekennen van een recht op billijke vergoeding toe. De VS hebben zo'n voorbehoud gemaakt: het vergoedingsrecht bestaat alleen ten aanzien van digitale openbaarmaking, niet voor traditionele radio- en tv-uitzendingen en ook niet voor de *public performance* in fysieke locaties zoals bars en disco's. De EU heeft niet aangegeven dat het in reactie op

door de VS (en andere landen) gemaakte voorbehouden in de zin van van artikel 15 WPPT, de werking van het vergoedingsrecht beperkt ten opzichte van onderdanen van die landen. Omdat het vergoedingsrecht behoort tot het in artikel 17 lid 2 verankerde fundamentele recht op de bescherming van intellectuele eigendom, dient een beperking volgens het Hof expliciet te worden gemaakt. Dat is niet gebeurd en daarom is het beginsel van nationale behandeling waaraan de EU en lidstaten zich hebben gecommiteerd leidend.

Wat betreft het oordeel dat het vergoedingsrecht een fundamenteel recht is in de zin van artikel 17(2) Handvest, valt op dat het Hof weinig woorden vuil maakt aan de motivering. Evenmin als de AG overigens. Die stelde dat vanuit het oogpunt van de grondrechten de EU en lidstaten moeten zorgen dat 'elke uitvoerend kunstenaar en elke producent in de Unie een billijke vergoeding ontvangt voor de mededeling van zijn uitvoering aan het publiek'... 'De grondrechten zijn universeel van aard en deze zaak betreft het recht op eigendom' (r.o. 52 Conclusie). Ook het Hof ziet het vergoedingsrecht als een naburig recht dat 'integreerend bestanddeel' is van de door artikel 17(2) Handvest beschermde intellectuele eigendom (r.o. 85 Arrest). Dit betekent in ieder geval dat een beperking van dat recht voorzien moet zijn bij wet, en daar loopt het volgens het Hof al spaak (zie verderop). Maar waarin is precies het fundamenteelrechtelijke karakter van de betreffende naburige rechten gelegen? In het bijzonder: behoort de vergoedingsaanspraak tot de essentie van het recht die blijkens artikel 52(1) Handvest gerespecteerd dient te worden, en als dat zo is, in welke gevallen is het dan toch toegestaan om voor gebruik géén vergoedingsrecht te erkennen? Op duiding blijft het nog even wachten tot er prejudiciële vragen voorliggen die het Hof dwingen om kleur te bekennen. De onzekerheid die bestaat over de vraag naar welke maatstaf een beperking van IE-rechten beoordeeld moet worden duurt dus wel even voort (zie over die maatstaf o.a. Husovec, M. (2019). *The Essence of Intellectual Property Rights Under Article 17(2) of the EU Charter*. *German Law Journal*, 20(6), 840-863. doi:10.1017/glj.2019.65).

Terug naar het WPPT. Hoewel naast de EU ook de individuele lidstaten partij zijn bij het WPPT, mogen ze volgens het Hof niet zelfstandig gebruik maken van de ruimte die artikel 4 lid 2 biedt. De EU is namelijk op het terrein van de naburige rechten van uitvoerend kunstenaars en platenproducenten in voldoende mate regelgevend opgetreden om daarmee internationaal exclusief bevoegd te worden ten opzichte van haar lidstaten.

Impact in Nederland

De WNR geeft een recht op billijke vergoeding voor fonogrammen als – kort gezegd – Nederland, een EER land of een bij het Verdrag van Rome aangesloten staat het land van oorsprong is. De wet gebruikt voor dat laatste de aanknopingscriteria van het Verdrag van Rome 1961. Echter, er is geen aanspraak op billijke vergoeding voor fonogram-

men ‘waarvan de producent geen onderdaan is van noch rechtspersoon is opgericht naar het recht van een Staat die partij is bij [...] het Verdrag van Rome. Nederland heeft ook een specifieke reservering van die strekking gemaakt bij de vergoedingsaanspraak van artikel 12 Verdrag van Rome voor uitzending en andere ‘secundaire’ openbaarmaking, conform artikel 16(i)(a)(iii).

Wat betreft de bescherming van uitvoerend kunstenaars en fonogrammenproducenten op grond van het WPPT, is toepasselijkheid van de WNR geregeld in artikel IIIa Aanpassingswet Auteurswet 1912, enz. (uitvoering richtlijn auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij), *Stb.* 2004, 336, zoals gewijzigd bij *Stb.* 2020, 560. Kunnen rechthebbenden rechten ontleen aan het WPPT, dan komt hen ook een beroep toe op de corresponderende WNR-rechten. Naar aanleiding van het RAAP-arrest is gepreciseerd dat voor deze aanspraak alleen is vereist dat de uitvoerend kunstenaars en fonogrammenproducent volgens de specifieke toepassingscriteria van het WPPT voor bescherming in aanmerking komen. Deze wijziging beoogt te verduidelijken dat de Nederlandse wetgever geen reciprociteitseis stelt (*Kamerstukken II 2020/21*, 35 317, nr. 8). Vanzelfsprekend kan in de toekomst wel zo'n vereiste gaan gelden, als de EU-gebruik zou gaan maken van de mogelijkheid die artikel 4 WPPT biedt.

De schokgolf die het RAAP-arrest door muziekland trok heeft veel te maken met de populariteit van Amerikaans repertoire. Als er geen reciprociteit geldt, zullen er aanzienlijk grotere bedragen richting Amerikaanse rechthebbenden gaan vloeien. De Amerikaanse rechtenorganisatie Sound Exchange bijv. claimt dat Amerikanen wel 330 miljoen dollar mislopen aan royalties als gevolg van wereldwijde ‘ongelijke behandeling’ (zie <https://www.soundexchange.com/news/soundexchange-praises-european-union-court-decision-on-equal-treatment-for-creators/>). Het Ierse RAAP zegt dat door de uitsluiting van Amerikaanse musici door PPI, het aandeel voor de uitvoerend kunstenaars in de netto vergoeding zakte van 50% naar 20% (https://raap.ie/content.php?go=raap-news-page#eu_court_ruling). Dat is meer dan een halvering van de inkomsten voor uitvoerend kunstenaars. Overigens is het natuurlijk wel zaak om in het oog te houden dat een forse stijging van de vergoedingen die richting VS zouden stromen, niet gepaard zal gaan met een geldstroom terug naar uitvoerend kunstenaars in de EU. Het Amerikaanse recht kent immers niet dezelfde vergoedingsaanspraken als het Europese.

Zolang de Europese wetgever geen reparatie heeft doorgevoerd, lijken collectieve rechtenorganisaties twee opties te hebben: ze kunnen tarieven laten stijgen of de bestaande koek op een andere manier verdelen. In Nederland zet SENA vooralsnog in op verhoging van tarieven gecombineerd met herverdeling. In diverse landen is de vrees dat mocht dezelfde koek anders verdeeld moeten worden, dit vooral ook ten laste zal gaan van de bedragen die nu voor sociale en culturele doelen opzij worden gezet.

Men zou verwachten dat de Commissie het initiatief gaat nemen voor een expliciete reciprociteitsvoorziening, niet alleen ten aanzien van de VS maar ook ten aanzien van andere partijen zoals Australië, Canada, Chili en Rusland die de rechten uit het WPPT niet onverkort beschermen. Ongetwijfeld is de druk hoog vanuit de lidstaten om de door deze uitspraak ontstane situatie ongedaan te maken. Vertegenwoordigers van Amerikaanse rechthebbenden zullen er juist op aandringen dat ze ongelimiteerde nationale behandeling verdienen.

Omdat sinds de invoering van het Handvest het recht op een billijke vergoeding onder de bescherming valt van artikel 17(2) Handvest ('Intellectuele eigendom is beschermd'), moet een beperking daarop aan hoge eisen voldoen. Het Hof benoemt expliciet dat moet worden voldaan aan de eisen van artikel 52(1) Handvest van de grondrechten van de EU, waaronder het vereiste dat op duidelijke en nauwkeurige wijze wordt bepaald in hoeverre de uitoefening van dat recht wordt beperkt. In tegenstelling tot wat waarschijnlijk in veel hoofdsteden werd gedacht, volstaat het niet dat de EU enkel een beroep doet op reciprociteit als andere WPPT partijen een voorbehoud maken dat leidt tot mindere bescherming. Het internationale recht staat dit toe, maar om effectief te zijn in de Europese rechtsorde is daarvoor een meer gedetailleerde regeling nodig. Het Hof geeft al wel aan (r.o. 82-84) dat het garanderen van een (internationaal) level playing field een voldoende rechtvaardiging voor de EU is om het vergoedingsrecht van artikel 8(2) Verhuur- en leenrechtlijn te beperken voor rechthebbenden van buiten de EER.

Het lijkt verstandig als de Europese wetgever bij het formuleren van een oplossing, meteen ook maar even met de stofkam door andere naburige rechten gaat om te bezien of hier een gedetailleerde regeling aangewezen is. En dat niet alleen voor rechten die in (handels)verdragen zijn geregeld. Het nieuwe recht voor uitgevers van perspublicaties (art. 15 DSM Richtlijn) bijvoorbeeld, komt toe aan ‘in een lidstaat gevestigde uitgevers van perspublicaties.’ Zou dat afdoende zijn om deze investeringsbescherming, die het Hof naar ik aanneem ook fundamenteelrechtelijk van aard acht in de zin van artikel 17(2) Handvest, te ontzeggen aan bijv. Amerikaanse of Australische mediaconglomeraten zoals NewsCorp? De roep om platformen en andere aanbieders van informatiediensten vergoedingsplichten op te leggen voor het gebruiken of verwijzen naar nieuwsmedia klinkt in verschillende uithoeken, olievlekwerking dreigt. Australië heeft bijvoorbeeld onlangs vergaande wetgeving ingevoerd. De News Media and Digital Platforms Mandatory Bargaining Code 2021 (vindbaar op <https://www.legislation.gov.au/Details/C2021A00021>) maakt het mogelijk dat buitenlandse en binnenlandse digitale platformen betalingsverplichtingen opgelegd krijgen voor het linken naar of anderszins gebruiken van (nieuws)media. Kortom, er is genoeg reden voor een brede en degelijke scan van de risico's die het RAAP-arrest aan de oppervlakte heeft gebracht.